

KULTTUURI

Kadonneen taulun arvoitus

Ranskan viimeinen kuningas Ludvig Filip reissasi Lapissa ja maalautti itsestään tauluja saamelaisten kanssa. Vuonna 1865 yksi arvokkaista teoksista katosi. Toimittaja Ari Laakso löysi maalauksen äskettäin, ja pian sen voi nähdä Rovaniemellä.

B

KULTTUURI
TIEDE
MIELIPIDE
TÄNÄÄN**Tiede:** Ihmis-esteiksi tehdyt aidat kiusaavat eläimiä. ▶ B 8**Mielipide:** Kouluissa pitäisi opettaa oppimista. ▶ B 11

KULTTUURI

Kuvataide: Rovaniemellä voi pian nähdä maalauksen, joka oli kadoksissa 150 vuotta

Ludvig Filip (kesk.) seikkailee Norjassa François-Auguste Biardin maalauksessa, joka löytyi hiljattain.

Mikko-Pekka Heikkinen HS

TAULU OLI kadoksissa 150 vuotta. Sitten se löytyi pökerryttävien sattumien kautta.

Maalaus esittää Ranskan viimeistä kuningasta Ludvig Filipia (1773–1850) merimatalla saamelaiden kanssa.

Taulun maalasi François-Auguste Biard. Hän matkasi Ludvig Filipin käskystä Norjan ja Suomen Lappiin maalaamaan kuninkaalle tauluja seuduista, joissa tämä oli viettänyt aikaa maanpaossa.

Taulu katosi Pariisissa 1865, eikä siitä ole sen koommin kuultu. Ennen kuin nyt.

Ja pian tämän löydetyn aarteen voi nähdä näyttelyssä Rovaniemellä.

PERUUTETAANPAS hieman, vuoteen 1795.

Ludvig Filip, tuohon aikaan Orléansin herttua, pakoili Ranskan valtapiirejä. Ne olivat valankumouksen myötä alkaneet käydä henkikullan päälle.

Herttua otti salanimen, suuntasi pohjoiseen ja pysähtyi Suomen Muonioon. Hän asui pappilassa kappalaisen Mathias Kolströmin (1763–1829) vieraana.

(On mahdollista, että herttuan lemmeleikkien jäljiltä tunturilappilaisissa virtaa tilkanen kuninkaallista verta, mutta se on toinen juttu.)

Matka pitkin maailmaa kesti 21 vuotta. Sen jälkeen Ludvig Filip palasi Ranskaan, jossa hänet kruunattiin kuninkaaksi vuonna 1830.

Sitten kuusikymppinen kuningas lähetti luottomaalarinsa François-Auguste Biardin (1798–1882) Lappiin noutamaan matkamuistoja. Biard matkusti kuninkaan jälkiä vuonna 1839 ja maalasi yli 50 vesiväriluonnosta maisemista ja ihmisistä.

Luonnosten perusteella Ludvig Filip tilasi myöhemmin häneltä kolme suurta öljyvärimaalausta itsestään nuorena miehenä seikkailemassa Lapissa.

Teosten nimet kertoivat olennaisen: *Orléansin herttua naut-*

François-Auguste Biard muotokuvassa, jonka maalasi Jean-Baptiste Corot.

tii vieraanvaraisuutta saamelaiskodossa elokuussa 1795 ja Orléansin herttua laskee Äijänpajan kosken syyskuussa 1795.

Kolmannessa tilaustuksessa herttua nojaa pienen purren mastoon ruijalaisessa Tu-vuonossa, muutaman aironvedon päässä Nordkappin rantajäistä. Merisaamelaiset soutavat.

Biard maalasi teokset ateljeessaan Pariisissa 1840-luvun alussa. Vuonna 1848 Ludvig Filip syöstiin vallasta, ja hänen taidekokoelmansa hajosi.

Ensin mainitut taulut päätyivät Versailles'n linnan kokoelmiin, mutta kolmas huutokauttattiin vuonna 1865 Pariisin Hôtel Drouot'ssa.

Sitten se katosi.

Taulu roikkui museonjohtajan huoneessa Pietarissa.

TAULU PISTI Ari Laakson silmään, kun hän astui museonjohtajan huoneeseen.

Elettiin keväältä 2014, Neva-joki oli jäässä. Laakso oli Pietarissa haastattelemassa Murmankin museoidun Leninjäänmurtajan miehistöä. Laakso toimii tiedetoimittajana Lapin yliopiston Arktikum-keskuksessa.

Taulu roikkui Arktisen ja antarktisen museon johtajan Victor Boyarskin työpöydän takana. Kaarevakaton huone sijaitsi entisen kirkon vintillä. Laakso istui jyrkän neuvottelupöydän ääressä vastapäätä isäntäänsä ja silmäili taulua.

Jotain erikoista tuossa on, Laakso ajatteli.

Hän tunnisti veneessä istuvan saamelaiden värikkäät lapintakit. Perämiehen kädessä oli karvakinnas ja keulassa istuvan naisen päässä vanhanaikainen sarvilakki. Kaunis päähine, eikä sellaisia enää näe, Laakso ajatteli. Hän kuuluu Enontekiön saamelaisiin.

Ja keskellä kuvaa pääsarvi joku herra lierihattu kourassaan.

Laakso otatti valokuvaajalaan taulusta kuvan, ja palattuaan Rovaniemelle hän etsi maalausta netistä. Ei tulosta, vaikka maalauksen tyyli muistutti niitä kuuluisia tauluja, joita François-Auguste Biard oli maalannut Lapista.

Laakso unohti koko asian, mutta kuva jäi vaivaamaan. Yli puoli vuotta myöhemmin hän lähetti sähköpostia Victor Boyarskille kysyäkseen lisää tietoja taulusta. Vastaus: maalauksessa esiintyy "Orléansin herttua" saamelaiden kanssa, ja että maalari on joku "Bernard".

"Orléansin herttua" kuulosti Laaksosta jotenkin tutulta. Sitten hän muisti professori Hannu Salmen. Laakso oli tavannut Salmen taannoin seminaarimatalla Helsingissä. Ja kuullut häneltä tarinan Ranskan viimeisestä kuninkaasta ja tämän Lapin-reissuista.

Laakso kaivoi valokuvan tietokoneeltaan ja sähköpostitti sen Salmelle. Salmi ei osannut

auttaa, mutta päätti kysyä apua kaveriltaan, historioitsija Osmo Pekoselta.

Yleensä dosentti Pekonen vastaa sähköposteihin hillitysti. Nyt tyyli oli toinen: "Ällistytävää!" Perässä oli 78 huutomerkkiä.

LÖYTYNYTTÄ TAULUA juhlietaan huomenna, kun Rovaniemen taidemuseossa aukeaa Biardin Lappi-teosten näyttely.

Versailles'n linnasta näyttelyyn on onnistuttu saamaan Ludvig Filipin tilaustöistä kaksi. Suurenmoisen vaivan kautta, kertoo museon johtaja Hilikka Liikkanen.

Pohjois-Norjan taidemuseosta Tromssasta Rovaniemelle lainattiin maalaus, jossa Lars-Levi Laestadius opettaa saamelaisia. Saman Lapin-matkan satoa sekin. Lisäksi esillä on muun muassa aiheeseen liittyviä litografioita. Biardin töistä näytteillä on kuusi öljyvärimaalausta ja akvarelliluonnos.

Osmo Pekonen on tunnistanut löytyneen taulun aidoksi, valokuvan perusteella. Hilikka Liikkanen ja intendentti Riitta Kuusikko ovat käyneet katsomassa taulua Pietarissa.

Aitoudesta kielivät teoksen materiaali, koko, aihe, tyyli ja signeeraus. Eikä Biard ollut aikansa himoituimpia taiteilijoita, varsinkaan Venäjällä. Miksi hänen maalauksiaan olisi siis väärennetty? Täysi varmuus vaatisi Liikkasen mukaan kuitenkin tarkat tyylliset ja kemialliset tutkimukset.

Pietarilaiset kertoivat taulun nimeksi suurin piirtein: *Orléansin herttua lappalaisten veneessä Nordkappissa*. Vielä ei tiedetä, miten teos Pietariin päätyi.

Osmo Pekosen mukaan taulun löytyminen on "erittäin merkittävä" tapaus.

"Se kiinnostaa myös Ranskan kuninkaallista sukua, joka on edelleen toki olemassa. Olen pitänyt heitäkin informoituina", Pekonen sanoo.

VAAN VIELÄ ON yksi mutka, ennen kuin yleisö näkee herttuan saamelaiden veneessä.

Taulu on juuttunut Pietariin. Venäläisen byrokratian ansiosta aarteen lainaaminen paljastuikin hyvin työlääksi, eikä se ehdi Rovaniemelle huomiseksi näyttelyn avajaisiin.

Museonjohtaja Liikkanen arvelee, että kyllä taulu ehditään esille saada. Näyttely on pystyssä kesäkuun loppupuolelle.

Mutta mikä tärkeintä: enää taulu ei ole kadoksissa. Ainoastaan pitkällä matkalla.

Siinäpä näköinen kuva maailmanmatkaajasta.

► **François-Auguste Biard: La Laponie mythique – myyttinen Lappi. Näyttelyn avajaiset Rovaniemen taidemuseossa ke 22.2. klo 18. Seminaari maalauksista kulttuuritalo Korundista klo 12. Puhujina emeritusprofessori Juha Pentikäinen, tutkija Baptiste Henriot, Osmo Pekonen ja Ari Laakso. Seminaariin on vapaa pääsy.**

Kulttuuritoimitus
Esimies: Hanna Mahlamäki
hs.kulttuuri@hs.fi +358 9 122 2593

Lyhyesti

Tämä koirapiirros paljastui Rembrandtin tekemäksi.

Saksalaimuseon piirros paljastui aidoksi Rembrandtiksi

SAKSAN Braunschweigissa sijaitsevan Herzog Anton Ulrich-museon kokoelmassa on jo 250 vuoden ajan ollut aito Rembrandtin piirros. Deutsche Wellen mukaan koiraa kuvaavan piirroksen tekijä paljastui museon kokoelmien digitoimisen yhteydessä. Museo on omistanut piirroksen 1770-luvulta alkaen, mutta sen piirtäjänä on tätä ennen pidetty saksalaista Johann Melchior Roosia (1663–1731).

Kokoelmien digitoimisen yhteydessä taideasiantuntijat kuitenkin vertasivat *Braunschweigin terrieri*-nimellä tunnetun piirroksen yksityiskohtia hollantilaisen Rembrandtin (1606–1669) tunnettuihin teoksiin, the Independent -sanomalehti kertoo. Tämän perusteella he päätyivät pitämään myös piirrosta Rembrandtin työnä. HS

Owe Thörnqvist, 87, on nyt Ruotsin vanhin viisufinalisti.

Viisukarsinnassa ääniennätys: yli 5,7 miljoonaa ääntä

RUOTSIN euroviisukarsinnan Melodifestivalenin kolmas osakilpailu keräsi uuden äänestysennätyksen. Tarkalleen laskien 5 756 071 katsojaa äänesti eri menetelmin Växsjöstä jatkoon Owe Thörnqvistin *Boogiemän Bluesin* ja Robin Bengtssonin kappaleen *I Can't Go On*.

Ennen finaalia kilpaillaan vielä yhdessä osakilpailussa ja ns. Andra chansenissa.

Melodifestivalenin finaali pidetään Friends Arenalla Tukholmassa 11. maaliskuuta. HS